

Šárka Hroudová

Jazyk španělské nadávky

(posudek vedoucího diplomové práce)

Téma předkládané diplomové práce je dosti neobvyklé a v jistém smyslu provokativní. Fenomén nadávky lze traktovat z nejrůznějších poloh (sociologického, historického apod.), autorka se ale pochopitelně snaží držet přístupu lingvistického, příp. sociolingvistického, byť to vzhledem k povaze problému a též zaměření existující sekundární literatury není vždy snadné.

Práce se skládá ze šesti kapitol. V úvodní kapitole autorka popisuje cíl a metodologii práce. Druhá kapitola je věnována základním obecnějším pojmům souvisejícím s nadávkou: spisovnému a nespisovnému jazyku, argotu a slangu. Třetí kapitola analyzuje souvislost mezi nadávkou a kulturou a tradicí společnosti. Pozornost je věnována zejména klíčovému pojmu tabu a jeho překračování. Kapitola obsahuje též určitou typologii nadávek, zpracovanou podle několika zdrojů ze sekundární literatury. Čtvrtá kapitola probírá funkce nadávek a zejména jazykovou charakteristiku španělských nadávek (jejich zvláštnosti fonetické, morfologické a syntaktické). Pátá kapitola pak nabízí jednak sémantickou klasifikaci nadávek, doprovázenou podrobnou charakteristikou jednotlivých typů, a také dvě případové studie, založené na jazykovém materiálu z paralelního korpusu InterCorp a ilustrující české protiklady dvou konkrétních španělských nadávek.

Úvodem svého hodnocení bych chtěl konstatovat, že práci považuji za velmi dobrou: je logicky dobře strukturovaná, metodologicky vyvážená a autorka v ní osvědčuje dobrou práci se sekundární literaturou. Při popisu nadávky a jejích vlastností bere v úvahu všechny relevantní souvislosti a v její argumentaci nenacházím zásadních chyb. Snad jen kapitola věnovaná jazykovým zvláštnostem nadávky (fonetickým a jiným) by mohla být rozsáhlejší.

Na práci bych chtěl ocenit, že autorka se až na drobné výjimky vyvarovala obtížně dokazatelných soudů, které se poměrně často v souvislosti s nadávkou a jejím vztahem k jazykům, národům a jejich povaze objevují (občas takové soudy přece jenom vynáší, a to takřka výhradně v souvislosti se situací v češtině, což je pochopitelné, protože tam má jako rodilá mluvčí vlastní zkušenost a vlastní představu, kterou ale ne vždy lze vydávat za obecně platné tvrzení). Její přístup je naprosto věcný, přitom její vyjadřování je poměrně barvitě, což u tohoto tématu považuji za vhodné.

Poznámky a náměty k obhajobě:

- Domnívám se, že některá tvrzení by měla být vyslovována méně kategoricky (např. charakteristika role církve v českých zemích a v poslední době i ve Španělsku je obecně správná, nicméně výroky typu „mluvčím na náboženství nezáleží... rouhání...

dnes nikoho neuvádí do rozpaků, natož aby ho uráželo“ jsou dle mého soudu příliš silné; ostatně z autorčiných ostatních výkladů vyplývá, že účinnost nadávky je spjata s konkrétní situací a s konkrétními účastníky komunikace, a jistě jsou v obou jazykových společenstvích stále lidé, kteří se podobnými výrazy cítí uraženi).

- Jazykový materiál získaný z paralelního korpusu InterCorp je velmi zajímavý, mám ale v souvislosti s jeho použitím v tomto případě jednu pochybnost. I u jiných studií se ukazuje, že překládaný text někdy přímo „vnucuje“ překladateli konkrétní řešení, takže výsledný text je jiný, než by byl, kdyby vznikl spontánně přímo u rodilého mluvčího. Zvláště časté je to tehdy, kdy existuje v jazyce, do kterého se překládá, lexikálně nebo strukturně podobné řešení. U statistik na s. 54–56 se obávám, že by výsledky mohly být podobně ovlivněny. Zároveň je ale jasné, že lepší nástroj na podobné výzkumy zatím neexistuje.
- Na základě čeho dospěla autorka k závěru, že (s. 61) „překladatelé obecně mají totiž často tendenci překládat všechny nadávky o stupeň mírněji“? Jak tyto stupně posuzovala?
- Velmi případná je autorčina poznámka (s. 60-61), že InterCorp je přece jenom korpusem psaného jazyka, takže není pro výzkum nadávky zcela ideální.
- V této souvislosti se domnívám, že nadávky v dnešní běžné řeči se mohou značně lišit od nadávek v literárních textech, zejména těch klasičtějších. Příklady z české (Poláčkovo Bylo nás pět, Hašek, ale též Vančura a jiní) i španělské (Cela) literatury ukazují, že nadávka může být prostředkem poetizace textu, a v tomto smyslu vykazuje jiné rysy než běžná nadávka v dnešní španělštině či češtině.

Po formální i jazykové stránce je práce připravena velmi pečlivě.

Celkově práce podle mého soudu plně splňuje nároky kladené na diplomovou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 3. 9. 2011

doc. PhDr. Petr Čermák, Ph. D.